

Eörsi István: Dr. Noha **A Noran Kiadó könyvheti ajánlata**

Eörsi István a Noran Kiadónál megjelent új kötete hátlapján így vall a kötetéről, s Dr. Noháról: „Dr. Noha én vagyok, noha... Mégsem állíthatom, hogy én vagyok, noha... A történetek mégis csak az én történeteim, jóllehet a legtöbb másként történt meg, noha így is megtörténhetett volna, illetve némelyek így történtek meg, mások viszont egyáltalán nem történtek meg, hanem kitaláltam őket. Illetve nem is én, hanem Dr. Noha. 56 történet készült el a könyv lezárásáig, ez olyan véletlen, amelynek együtt örültünk, Dr. Noha meg én.”

A kötetet **Eörsi János** illusztrációi díszítik, s bolti forgalomban 1990 forintért kapható. (ISBN 963 7416 21 8) A litera ajánlatában az 56 történetből három olvasható.

A SZABADSÁG TECHNIKÁJA

Magának nem volna szabad ilyen gyorsan síelni – mondta a szociológusasszony dr. Nohának. – Technikai felkészültsége nem indokolja tempóját.

Ez a beszélgetés Zakopánében zajlott le, 1980 februárjában, a hegy tetején, a turistaház éttermében. Nem együtt indultak el, véletlenül találtak a lejtőn. Társaságból ismerték egymást. Dr. Nohának évekkorábban viszonya volt a szociológusnő férjének előző feleségével. Vigyorogva észlelte, hogy beszélgetőtársát egy közös család távoli tagjának tekinti. Barna hajú, erős keblű nő volt, nála vagy fél fejjel magasabb. És sokkal jobban síelt, ritmikusan kígyózott lefelé, még a szűk lejtőkön is fölényes biztonsággal.

– Ha nagyon jó lenne a technikám – válaszolta dr. Noha –, akkor már rég meguntam volna a síelést. Mert akkor automatikusan tehetném a dolgom. Egyik lesiklás olyan volna, mint a másik. Így viszont élvezhetem a kockázatot. Soha nem tudhatom, hogy épen érek-e le a lejtőn. Még azt sem tudhatom, hogy be tudom-e venni a balkanyart a sziklák előtt. Erőm különös koncentrációjára van szükségem. Ez rengeteg örömet kínál: boldog vagyok, ahányszor a helyzettel és valószínűségekkel dacolva nem esem el. És ha elesem, akkor

örülök, ha fel tudok kelni. Többnyire fel tudok. Legalább ötszáz elképesztő esést produkáltam eddig, több száz méteres csúszásokat a jegyes talajon fejjel lefelé, és csak egyszer kötöttem ki kórházban. Nem boldogító arány?

– Maga erényt csinál a muszájból – mondta a szociológusnő.

– Aki ura a technikának, az akkor fordul és arra, amikor és amerre akar, és közben élvezzi a sebességet meg a ritmust, mint egy profi táncos. Maga viszont nem akkor fordul, amikor kedve szottyán rá, hanem amikor tud, vagy végképp muszáj. Amit kockázatnak nevez, az alapján véve szabadsághiány: a kanyarokra nem a választás öröme bírja rá, hanem a kényszer.

Dr. Noha megrázta a fejét. – Én is szabad vagyok – válaszolta. –, hiszen dönthetnék a lassabb tempó mellett, és akkor én is viszonylag biztonságosan érnék le. Szabad akaratomból száguldozom, mert így, ha ép bőrrel akarok eljutni a lejtő aljára, kicsivel jobban kell síelnem, mint ahogy tudok.

– Ez jól hangzik, de értelmezhetetlen. Inkább lásson neki a levesének, mielőtt kihűl.

Kanalazni kezdték zöldséglevesüket. Még egy mondatot azért mondott dr. Noha.

– Ha drámaíró volnék, nem arra törekednék, hogy tökéletesebb darabokat írjak Szophoklésznál, hanem csak arra, hogy kicsivel jobbakat írjak, mint amilyeneket én tudok.

– Erre iszunk – mondta a szociológusnő. – Micsoda szerénytelen ember!

Koccintottak borókapálinkával, és jó melegség járta őket át.

VESZÉLYES SZERENCSE

Dr. Noha barátja, Keleti Jenő portréfestő egy szép napon tízmillió eurót örökölt Belgiumban élő nagynénje után. Ez nagy meglepetés volt: a szerencsés férfi nem is sejtette, hogy rokona – akit egyébként 1948 óta nem látott – ilyen gazdag. Azt sem tudta, hogy néhány éve meghalt az öregasszony Dél-Amerikában élő lánya, és ennek fia is: egy villámsújtotta fa ütötte őket agyon a házuk előtt.

A sorstól megajándékozott ember éppen hetvenedik születésnapjának megünneplésére készülődött. Erre az alkalomra meg akarta hívni öt barátját, köztük dr. Nohát is. Rokkantsnyugdíjas felesége azonban, aki tizenkét évvel idősebb volt nála, ragaszkodott ahhoz, hogy az ünnepet kettesben üljék meg, hiszen csak spórolós lakomára tellene tőlük. „Miért beszélsz így – kérdezte a férje –, a múlt hónapban két portrémért is kaptam pénzt. Lassan rám irányul a figyelem.” Keletit, aki a hatvanas évek második felétől Nyugati néven szignálta portréit, a pártállam felbomlása után sokan ellenállónak tekintették.

Hála a váratlan örökségnek, tizenketten ülték körül az asztalt, többen nem is fértek volna el a műterem-szobában. Keletiné nem volt jelen,

mert gyengélkedett. A pompás vacsorát egy távoli rokonlány szolgálta fel. Dr. Noha szemmel tartotta a barátját, és meg volt vele elégedve, mert pont úgy viselkedett, mint korábban. Zavart mosollyal hajlongott a vendégei előtt, zavart mosollyal kínálgatta őket, és udvariasan nevetett, ha valamelyikük viccelni próbált. Előre nevetett, bábai nevetéssel, hogy segítse egy-egy poén világra jövetelét. Akkor is nevetett, amikor a rokonlány egy festőnő ölébe borította a tojáslikőrös fagyalaltot. Nevetve elnézést kért, és engedélyt arra, hogy két új ruhát vásárolhasson a kárvallottnak. Később, amikor már ivott egy keveset, arról kezdett beszélni, hogy mostantól modernebb, kísérletezőbb stílusban fog dolgozni, végre ezt is megengedheti magának. „Most megmutathatom nekik, hogy mire vagyok képes” – mondta. Még mindig mosolygott, de dr. Nohának úgy tűnt, hogy a szokásosnál vékonyabb ajakkal. Az egyik vendég biztosította arról, hogy ezt már eddig is megmutatta, legjobb portréival. „Tudom – mondta Keleti –, de most majd ők is tudni fogják. Tegnap vásároltam egy kiállítótermet az Andrássy úton –, ott majd kiakasztom néhány munkámat, amelyre korábban senki sem figyelt fel...”

Ekkor teljes testében remegve, hálóingben, tátott, protézis nélküli szájjal feltűnt a nyitott ajtóban Keletiné. Halálsápadt volt, egy borítékot tartott maga elé, és egy hang sem jött ki a torkán. A vendégek felugrottak, egyikük odasietett hozzá, de az öregasszony ellökte. „Ötösünk van a lottón – hörögte –, kétmilliárdnégyezerhét millió forint” – és elterült a padlón. Dr. Noha megrendülve szemlélte, ahogy barátja csókokkal borítja el a halott homlokát, és közben kiveszi kezéből az összegyűrt borítékot.

MINDEGY VAGY NEM MINDEGY?

Dr. Noha kedvenc étkezdéjében kedvenc csülkös bablevesét kanalazza. Egyszer csak észleli ám, hogy jobb zsebében egy kéz kotorászik. Ránéz a jobb szomszédjára: kifogástalan, bár nem elegáns öltözékű úr, bal kezében Népszabadság. Olvasói leveleket böngész. „Uram – mondja neki –, nem venné ki kezét a zsebemből?” Az illető elvörösödik, és magyarázattal szolgál. A múlt hónapban elütötte egy görkorcsoyázó, és azóta nem tudja koordinálni a mozgását. Zsebkendőt keresett a saját zsebében, de úgy látszik, eltévedt, amiért elnézést kér. Ezzel kihúzza kezét dr. Noha zsebéből, majd a sajátjából előráncigál egy zsebkendőt, és belefújja az orrát. Aztán feláll, meghajol, és kísétál az étkezdéből.

Dr. Noha figyelme ismét a csülkös bableves felé fordul. Élvezetét azonban megzavarja egy emlék. Mintegy két héttel korábban egy szőke copfos yuppie is a nadrágzsebébe csúsztatta a mancsát. Sajtóértekezlet dült éppen, két miniszter ült a pódiumon, és jelen volt a Legfőbb Ügyész is. Dr. Noha el akarta kerülni a botrányt, és ezért a lehető legtapintatosabban a fickó füléhez hajolt: „Azonnal vegye ki a zsebemből a kezét!” Ez azonban a dühtől ellilulva még beljebb hatolt,

és megszorongatta a heréit. Dr. Noha tompán felüvöltött. Mindenki rá bámult. Szomszédja kihúzta kezét dr. Noha zsebéből, ennek tárcájával együtt, és hangos „Micsoda egy alak ez!” kiáltással kicsörtetett a teremből. „Elnézést” – motyogta dr. Noha még görbén a fájdalomtól.

Az utolsó csülökcafatot forgatta már a szájában, mire sikerült összegeznie tapasztalatait. Az utóbbi hetekben kétszer nyúltak be a zsebébe. Vajon mindegy-e, hogy miként zajlik le egy efféle folyamat? Tegyük fel, hogy a két fürge kezű úr vonatra száll, melynek mozdonya egyetlen kupét vontat. Belép ő is oda. Mindkettőjük mellett van egy szabad hely. El kell döntenie, hogy melyikük mellé ül. Elképzelhető ilyen nyomorúságos alternatíva. De ha elképzelhető, akkor nem térhet ki a kérdés elől: mindegy, hogy melyikük mellett foglal helyet?

Eörsi István

» KAPCSOLÁSDÁNYAGOK

Ebből nem tudok kimászni...

Nagyvizit-töredék Eörsi Istvánnal»

Nevezzük nevén

Konrád György irodalmi klubjának vendége: Eörsi István, 2005. szeptember 13., Alexandra Pódium»

Halász Margit: Méz és szurok (novellák)

A Noran Kiadó könyvheti ajánlata»

Koltai Tamás: Színházi szívesség (színikritikák, tanulmányok)

A Noran Kiadó ajánlata»

Keresztes József: Csillagok alól jött ember (novellák, elbeszélések)

A Noran Kiadó ajánlata»

Győri László: A kései éden (regény)

A Noran Kiadó ajánlata»

Konrád György: Kakasok bánata (egyoldalas szekvenciák)

A Noran Kiadó ajánlata»